

Verksamhetsrapport 1993/94

Innehåll:

Årsmötesexkursion 1993	Sid 1
Övriga exkursioner säsongen 1993/94	Sid 2
Döda ejdrar förbryllar	Sid 2
Ny måsfågelinventering	Sid 2
Nya böcker om Väderön	Sid 3

Årsmötesexkursionen 1993

Under eftermiddagen genomfördes årsmötesexkursionen. Ämnet var bebyggelsen vid Kappelhamn ur historiskt perspektiv. Ordföranden var exkursionledare för ett 30-tal personer. Vid de hus som studerades mötte representanter för fastighetsägarna upp och informerade. Lotsstugan, som ju omvandlas till museum, förevisades av Bodil Kollberg som representant för kyrkorådet.

Vi fick komma in och titta i Arkelshus genom svärdotterns förmedling. Ester Arkel tog själv emot i trädgården. I huset finns många detaljer kvar från Ekologiska stationens tid, åren 1917 till 1935. Föreståndare för den var i tur och ordning sedermera professorerna Lundegårdh och Stålfelt (beträffande bibliografier hänvisas till uppslagsverk). Stationen beskrevs av Henrik Lundegårdh i Svensk Botanisk Tidskrift 1920. Ett typiskt vetenskapliga bidrag, som kom från den, publicerade han i samma tidskrift 1921. Titeln är talande: "ECOLOGICAL STUDIES IN THE ASSIMILATION OF CERTAIN FOREST-PLANTS AND SHORE-PLANTS. Contributions from Hallands Väderö Ecological Station N:o 4" (50 sidor engelsk text med bilder, tabeller och diagram). Som vi fick höra av professor Malmer vid årsmötet 1992, jämförde man vid den ekologiska stationen just skogs- och strandväxter, något som bokstavligen talat låg nära till hands. Herved Vallin var amanuens och forskare vid den ekologiska stationen. 1940 köpte familjen Arkel huset av familjen Stålfelt, som fortsättningsvis bodde sommartid i annexet, det s.k. "hönshuset", borta i skogsbrynet.

Herved Vallins brorson och Sällskapets vice ordf. Gunnar Vallin berättade om "bröderna Vallins hus" närmast Kappehamnsbryggan. Det byggdes 1916 av Henrik Heimer, som tidigare var organist i Torekov. Den övertogs 1924 av professor Lundegårdh och 1931 av Herved Vallins bröder Sten och Erik, vars ättlingar nu disponerar huset.

Nära den plats där bröderna Vallins hus ligger uppförde konstnären Wilhelm von Gegerfelt villa Solbacken 1890. Den byggdes ut i etapper sedan även fadern, tidigare stadsarkitekten i Göteborg, Victor von Gegerfelt, flyttat dit. Den såldes 1902 till redaktör Sigurd Hallberg från Råå och brann ner under mystiska omständigheter 1911. Under exkursionen visades huset, av vilket smärre rester finns kvar, på fotografi. Två olika foton av villa Solbacken finns i de böcker, som kom ut i december 1993, nämligen Gösta Andren: En bok om Torekov (s 182) och C-G Isacson: Hallands Vaderö och jakten på ön (s 3). Tre generationer von Gegerfelt finns på foto i Andrens bok (s.193).

Björn Vallin visade oss runt i Herved Vallins trädgård, hårt betad av fåren och bränd av torkan i maj. Vi fick också komma in och titta i villa "Solstugan", som byggdes 1922. Inga större ändringar är gjorda sedan Herveds tid. Dock har hans lilla mörkrum för framkallning av fotografier slagits ihop med köket.

Det sista hus vi studerade var "Hiet" högt upp på Litorinavallen, där det tidigare låg en stenhuggarbarack. Bo Clarin, ordförande i Väderöklubben, var vår ciceron. Deltagarna fick veta en hel del om klubben och dess verksamhet. Det fanns en för klubben dramatisk tid då husets existens

stod på spel. Det var när det berglundiska förslaget till skötselplan för ön presenterades i början på 1970-talet. Den hänförande utsikten och fotografier från gamla tider i klubbens album, bl a ett foto på den gamla stenhuggarbaracken, var annat vi fick åtnjuta.

Sällskapet tackar alla värdar som gästfritt tog emot oss och visade och berättade.

Övriga exkursioner säsongen 1993/94

Den 16 maj genomfördes en intern **fågelexkursion** under ledning av Magnus Ullman. Syftet var att fortbilda amatörornitologer inom Sällskapet och systerorganisationerna Bjäre naturskyddsförening resp Kullabygdens ornitologiska förening.

Septembereckursionen den 19/9 lockade, trots fint väder, endast en liten skara trogna deltagare. Vi höll till på norr och studerade både växt- och djurliv. Ingen vidtalad expert deltog utan vi bytte kunskaper med varandra.

Annandag jul-exkursionen blev avblåst på grund av att en nordöstliga storm, som bl.a skadade hamnen i Simrishamn, omöjliggjorde tilläggning vid bryggona på ön. Femton tappra, som lät sig lockas till hamnen i Torekov av det förhållandevis fina vädret på land, fick stanna kvar där. Styrelsemöte förekom istället som "drop in" större delen av dagen hos ordföranden.

Under **påskexkursionen** den 3 april 1994 (påskdagen) tillsammans med Bjäre naturskyddsförening hade vi, liksom förra året, tur med vädret. Just den dagen om var solig och vinden var måttlig om än kylig. Påsken kom ju tidigt och februari och mars var kalla och regniga. Det var följaktligen mycket vatten i kärr och dammar.

Nannie lade ut kl 10 från den nya piren i hamnen med nästan full last. Väl iland på ön delade vi upp oss i tre grupper. Bodil Kollberg ledde ett 20-tal personer i alla åldrar via Sandhamnsbukten och bokskogen till Kohallen. Vi lyssnade till fåglar, studerade träd och fann mycket spillning av "sannolik" mink längs stigarna. Vid Kohallen intog vi vår matsäck och styrelse- medlemmarna höll förhandling. Efter att grundligt ha studerat Kohallens geologi och lyssnat på "glurp"-hållet, vandrade vi vidare till Hälledammen och Lotsstugan. Där informerade Bodil om muséet, som ska inredas i huset. Via Ulagapskärret vandrade vi genom skogen till Oadammen. Deltagarna blev som vanligt imponerade av Bodils kunniga och entusiastiska guidning och hon avtackades med en applåd innan hon återvände till fyrbostäderna och sin familj, som firade påsken där. Några deltagare hann ta en rask promenad till Nörreskog också innan båten gick tillbaka 14.30.

Döda ejdrar förbryllar

Bortåt ett 50-tal unga ejderhonor har hittats döda på standen vid Vitesandsbryggan under pingsten. Statens vetrinärmedicinska anstalt är inkopplad på fallet. En hypotes i skrivande stund, då dödsorsaken ännu inte är fastställd, är att giftalger anhopats i blåmusslor och att ådorna förgiftats, när de ätit av dessa. Även döda blåmusslor har nämligen spolats iland på stranden. Just blåmusslor klarade sig annars bra 1988, när algen "härjade" senast. Förutsättningarna för massutveckling av "giftalgen" *Chrysochromulina* i Kattegatt har under våren varit gynnsamma (beroende på temperatur, salthalt och kvävetillgång i vattnet) och den har uppträtt i prover från vissa djup vid Hallands Väderö.

Ny måsfågelinventering, text Bodil Kollberg

Måsfåglarna utgör ett dominerande inslag på ön och de olika arterna har genom åren växlat mycket i antal. I ett samarbete med Skånes Ornitologiska Förening, SKOF, genomför SHVN en inventering

av måsfåglarna på ön med omgivande skär. Paul-Erik Jönsson, ordförande i SKOF och forskare vid Ekologiska institutionen vid Lunds universitet, ansvarar för uppläggningsinventeringen. Den ska utföras efter samma riktlinjer som gällde vid motsvarande inventeringar 1979/80 och 1986.

Med tanke på mårdens förekomst på ön, minskningen av de öppna soptipparna och havstrutens tidigare expansion ser vi med spänning fram mot resultatet av inventeringen som äger rum i maj månad. För museet på ön är det givetvis mycket värdefullt att kunna redovisa förändringarna i vitfågelpopulationerna på Hallands Väderö ända fram till i år.

Genom snabbt arbete av ett par ornitologer i ett ALU-projekt kunde grovinventeringen genomföras på ett par veckor i maj sedan Kyrkoråd och Länsstyrelse givit sitt tillstånd.

Tack till Bodil Kollberg, som förde fram idén i styrelsen och som efter klartecken snabbt fick igång samarbetsprojektet. Tack till övriga som medverkat. /John Henrysson

Nya böcker om Väderön

Olle Rencks bok om **Väderötrafikens historia** blev en omedelbar succé när den kom ut förra sommaren.

Terje Hellesö fortsätter att presentera bilder från Väderön i **Bjärebygden**. I 1993 års upplaga av Bjäre härads hembygdsbok finns också en berättelse om "*Vardagsliv på Hallands Väderö*" av Birgit Lindgren, som bodde på ön 1927-34, när hennes far Nils Stefansson var skogvaktare där. I en uppsats med titeln "*Kås och kummel berättar om Bjäre*" redovisar John Nygren intressanta iakttagelser på bl.a. Väderön.

Lagom till julen 1993 utkom två böcker om Torekov och Väderön.

I Gösta Andréns **En bok om Torekov** finns ett kort kapitel om "*Hallands Väderö och Torekov*" med många fina fotografier, främst av Albert Ekman (skogvaktare 1891-96). Det ingår också några bilder av sjökort, vilka anknyter till det föredrag om kartor över Väderön, som Bertil Wargren höll i Sandlyckeskolan sommaren 1992.

Claes-Göran Isacson gav ut **Hallands Väderö och jakten på ön** på eget förlag; Isacson International AB, Göteborg. Boken handlar nästan uteslutande om Väderön; en allmän del, en del om jakten och slutligen en mindre del med tabellbilagor. Boken tillägnas "jaktkamrater från förr och nu" i Jaktklubben, som Isacson tillhört i många år. Han är också medlem i SHVN och kommer att leda vår årsmötesexkursion, vars tema ansluter till olika kapitel i boken, bl.a. beskrivningen av harjakten på ön.

"Hallands Väderö och jakten på ön" omfattar nästan 200 sidor, huvudsakligen text. Första delen är en överskådlig sammanfattning av det mesta som rör ön. Historia och djurliv får stort utrymme. Intressant är skildringen av konflikten mellan harens och därmed harjaktens fortbestånd och bokskogen och dess framtid. Kaninplågan på ön och Dicksons rävar i början på seklet, liksom hotet från mård och mink de senaste åren beskrivs. Kampen om äganderätten till ön och miljövardarbetet får sina kapitel. Innehållet bygger på såväl skriftliga som muntliga källor.

Den andra delen handlar om jakten på ön. Den innehåller mycket nytt och spännande, åtminstone för mig. Avsnittet bygger på delvis på källmaterial som är okänt och svåråtkomligt för den, som inte är medlem i jaktklubben. Jaktens historia beskrivs epokvis: Före och under Oscar II, under Douglas Dickson, under Skånes Naturvårdsförening och doktor Ahlström. Isacsons bok uppenbarar ny kunskap om ön och dess historia för oss. Alla, som vill läsa och lära mer om ön, rekommenderas därför denna bok.